

15.4. 1879: ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΝΤΕΛΑΒΑΛ ΓΚΟΠΑΜ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗ Α. ΧΟΥΑΪΤ

Ο Υπάτος Αρμοστής της Κύπρου Σερ Γκάρνερ Γούλσλεϊ, σε μια προσπάθειά του να απομακρύνει από τη διοίκηση του κάθε σκιά για κακοδιοίκηση κάλεσε τους έξι διοικητές των επαρχιών, περιλαμβανομένου και του Διοικητή Λεμεσού συνταγματάρχη Ουάρρεν, να του υποβάλουν σχετικές εκθέσεις. Έτσι στις 30 Απριλίου έχοντας στο χέρι τις απαντήσεις των διοικητών της Λάρνακας Ντελαβάλ Γκόπαμ, (Delaval Cobham) της Πάφου Α. Βώτσιοπ, Ουάρρεν της Λεμεσού, Τζαίημς Ιγγλινς της Αμμοχώστου, Βάλτερ Χάλμπεχ της Κερύνειας και Η. Χουάϊτ της Λευκωσίας τις υπέβαλε στον υπουργό των Εξωτερικών της Αγγλίας Λόρδο Σωλσμπερι. (Η έκθεση Χουάϊτ υποβλήθηκε στις 7 Μαΐου).

Στις εκθέσεις τους οι έξι διοικητές απέρριπταν κατηγορηματικά τις καταγγελίες του Επισκόπου Κιτίου και κυπρίων για καταναγκαστικά έργα, για κακοδιοίκηση, για άρνηση να δεχθούν αιτήσεις των χριστιανών γραμμένες στα ελληνικά, για σωματικές τιμωρίες, για ξυλοδαρμούς από αστυνομικούς, για εκφοβισμό υπέρ των τούρκων και άλλα.

Ανέφερε ο διοικητής Λάρνακας Μτελαβάλ Γκόπαμ στην έκθεση του που απευθυνόταν στον Αρχιγραμματέα Γκρήηβς:

Λάρνακα 15 Απριλίου 1879
Αρχιγραμματέα,

Αναφερόμενος στο υπόμνημά σας της 11ης Απριλίου, στο οποίο έστειλα ήδη απαντήσεις χθες στο υπόμνημά μου προς την Αυτού Εξοχότητα και σε σας θα μπορούσα να προσθέσω τα εξής:

1. Κανένας δεν μαστιγώθηκε εδώ μέσα ή έξω από τις φυλακές από την άφιξη μας (1η Σεπτεμβρίου 1878).
2. Η διεργασία με βάση το Διάταγμα Υποχρεωτικής Εργασίας δεν τέθηκε σε εφαρμογή σε αυτή την επαρχία.

Η παραλία της Λάρνακας στη δεκαετία του 1960

Ο πρώτος δήμαρχος
Λάρνακας γιατρός
Χαΐδεσταν

3 και 4. Η έξοδος των Ελλήνων και η καταπίεση των εφημερίδων είναι το θέμα της επισυνειμμένης επιστολής μου του αναπληρωτού προξένου της Ελλάδας.

6. Ο Επίσκοπος Κιτίου απέφυγε δημόσια να αναφερθεί ή να εξηγήσει την επιστολή του μέχρις ότου επικοινωνήσει με τον φίλο του στον οποίο απευθύνθηκε. Λέγει, εν τούτοις ότι δεν ήταν γραμμένη και ότι αναφερόταν μόνο σε μια επαρχία, τη Λεμεσό.

6. Ο νόμος αναφορικά με τους δικηγόρους είναι σαφής. Εφαρμόστηκε μόνο σε μια περίπτωση στις 24 Δεκεμβρίου, 1879.

Εξάλλου ο διοικητής Λευκωσίας Συνταγματάρχης Α. Χουάιτ, πρώην διοικητή Λάρνακας, σε έκθεση του στην οποία αναφερόταν, όμως, στη Λάρνακα, ανέφερε:

Κύριε,

Σε απάντηση των ισχυρισμών που περιλαμβάνονται στην ομιλία του σερ Τσ. Σίλκε στη Βουλή για την Κύπρο στις 24 παρελθόντος και στο υπόμνημα της 11ης τρέχοντος.

1. Υποχρεωτική εργασία:

Υποχρεωτική εργασία δεν χρησιμοποιήθηκε από την Κυβέρνηση της Κύπρου από της κατοχής, όπως γνωρίζω και σίγουρα στη Λάρνακα. Ο κ. Ιασονίδης στις διαβεβαιώσεις του, ξεχνά ότι οι Τούρκοι χρησιμοποιούσαν υποχρεωτική εργασία όπως τελευταία για την κατασκευή του δρόμου Λευκωσίας-Λάρνακας, ο οποίος τέλειωσε το 1873.

2. Μαστιγώσεις: Κανένας Κύπριος εξ όσων γνωρίζω, δεν μαστιγώθηκε από της κατοχής. Ένας μαλτέζος οδηγός που απασχολείτο από τη διοίκηση μαστιγώθηκε τον Αύγουστο για κλοπή και απειθαρχία.

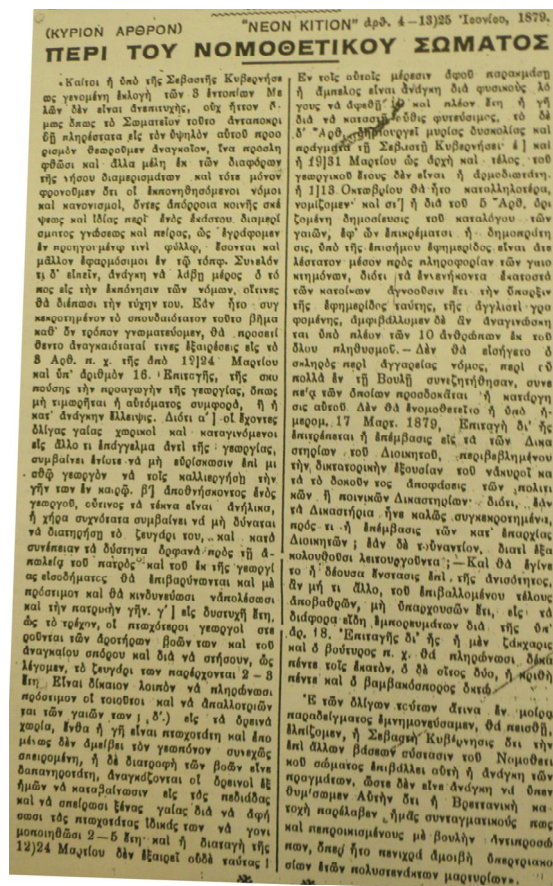
3. Αποκλεισμός εφημερίδας: Πιστεύω ότι η δήλωση αυτή δεν έχει βάση. Παρ' όλων ότων ζω στο ίδιο κτίριο της Λάρνακας με εκείνο του ταχυδρομείου για εννιά μήνες, κανένα παράπνοο δεν έγινε ποτέ σε μένα για το θέμα αυτό.

4. Αποκλεισμός δικηγόρων: Ένας άγγλος δικηγόρος με βάση τον οθωμανικό νόμο και συνήθεια δεν μπορεί να εξασκήσει τη δικηγορική στα τουρκικά δικαστήρια χωρίς αδεια. Κανένας δικηγόρος δεν παρεμποδίστηκε από του να εργασθεί στα αγγλικά δικαστήρια, ενώπιον του οποίου, εκτός από Τούρκους, δικάζονται άλλοι.

5. Καμμία περίπτωση άρνησης "αναγνώρισης της μητρικής γλώσσας της Κύπρου" οποιαδήποτε και αν είναι περιήλθε σε γνώση μου.

6. Αναφορικά με τη δήλωση του κ. Παλαιολόγου για τη Λεμεσό ότι "χρησιμοποιούνται βασανιστήρια τώρα πράγμα που δεν γινόταν τις πιο μαύρες περιόδους της τουρκικής κατοχής" είναι πολύ γελείο να χρειάζεται αντίλογο.

7. Η επιστολή του Επισκόπου Κιτίου ότι "οι Τούρκοι ζαπτιέδες υποφύτουν σε περισσότερη βία παρά ποτέ". Σαν διοικητής, υπεύθυνος για εννιά μήνες της επαρχίας (Κιτίου) Λάρνακας, ποτέ δεν άκουσα οποιοδήποτε παράπνοο, εναντίον των ζαπτιέδων. Μένοντας όπως κάμνω, κοντά στο σπίτι του Επισκόπου Κιτίου και ευρισκόμενος σε συχνή επικοινωνία μαζί του, φαίνεται

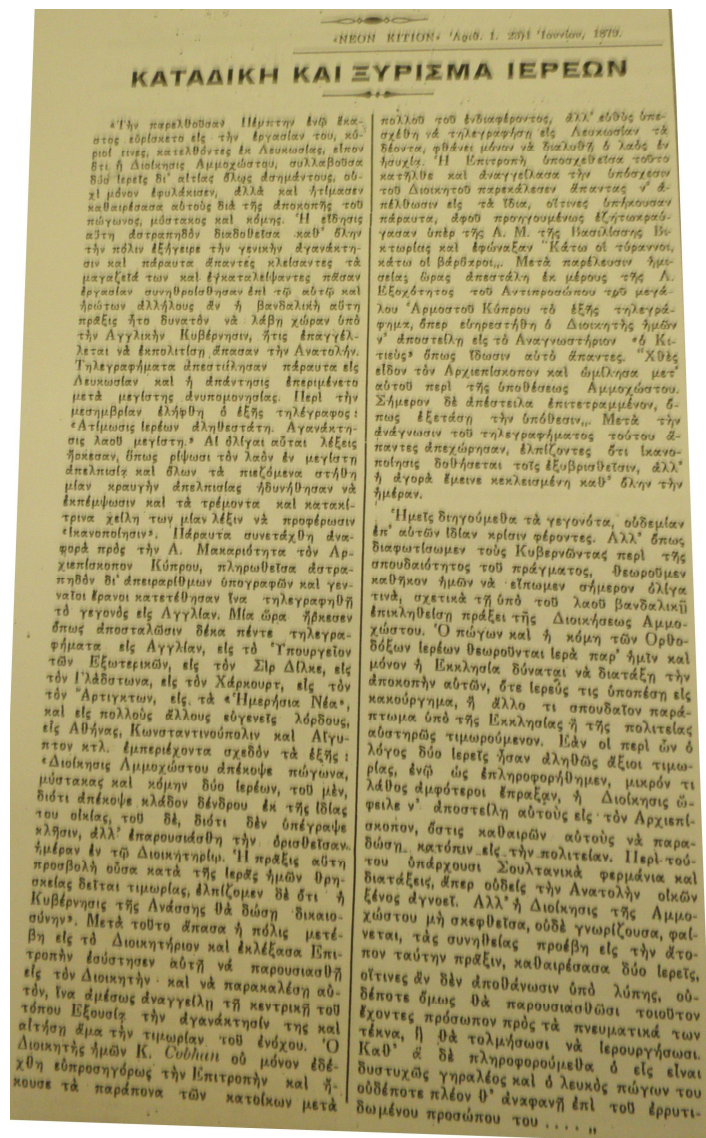

παράδοξο ότι ο Επίσκοπος δεν με πληροφόρησε γι' αυτές τις περιπτώσεις βίας. Πέρασα τις τρεις τελευταίες εβδομάδες μεταξύ των αγροτών αυτής της μεγάλης επαρχίας και δεν άκουσα τίποτε για κάτι τέτοιο. Σε πολλά χωριά, καθώς οι ζαπτιέδες πληρώνουν τώρα για τροφή και διαμονή που τους παρέχεται, πράγμα που προηγουμένως παρείχετο από τους κοινοτάρχες, χωρίς πληρωμή, οι κάτοικοι μείωσαν στο ένα δεύτερο τα τέλη στους μουκταρέους δίνοντας ως δικαιολογία ότι "δεν έχουν τίποτα να δώσουν για τους ζαπτιέδες χωρίς πληρωμή".

8. Όλοι οι Κύπριοι έχουν κληθεί να πάρουν διαβατήρια στην τιμή των 11 σελινίων και όταν φθάνουν σε μια τουρκική χώρα, όπως η Αίγυπτος φυλακίζονται. Σαν διοικητής της Λάρνακας σχεδόν όλα τα διαβατήρια εκδίδονται από μένα. Το τέλος για μια σφραγίδα διαβατηρίου είναι πέντε σελίνια και καμιά άλλη επιβάρυνση δεν επιβάλλεται. Εκτός από μερικές εκατοντάδες διαβατήρια που εκδόθηκαν από μένα κανένα παράπονο αναφορικά με μη αναγνώριση τους έγινε και όταν απευθύνθηκα κάποτε στο Φόρεϊν Οφφισ αυτό διορθώθηκε. Η εξασφάλιση διαβατηρίων από Κυπρίους ήταν δική τους επιλογή, αλλά τόσο ικανοποιημένοι ήταν μερικοί που μπορούσαν να εξασφαλίσουν βρετανικό διαβατήριο, ώστε διαβεβαιώθηκα ότι ταξιδεύουν απλώς για να το εξασφαλίσουν.

9. Δήλωση του Μ. Οράτη, Προέδρου της αδελφότητας των Κυπρίων Αλεξανδρείας: "Οι κάτοικοι της Κύπρου έχουν δικαίωμα στο να παραπονούνται εναντίον της παρούσης διοίκησης". Τα αισθήματα του κ. Οράτη δεν τα έχουν όλοι οι "κύπριοι αδελφοί της Αλεξανδρείας". Ενα ενεργό μέλος της αδελφότητας τελευταία με διαβεβαίωσε ότι εάν ήσαν σίγουροι για τη μονιμότητα της αγγλικής κατοχής μεγάλος αριθμός από αυτούς, περιλαμβανομένων και ορισμένων από τους πλούσιους εμπόρους της Αλεξανδρείας θα εγκαθίσταντο στην Κύπρο. Για την ίδρυση σχολείων στην Κύπρο συγκέντρωσαν 70.000 φράγκα και λένουν ότι μόλις το ποσό φθάσει στις 100.000 φράγκα ελπίζουν να ανοίξουν σχολεία στις τέσσερις επαρχίες.

10. Απόρριψη της εκλογής του Θεοχάρη Μιτσή στη Λάρνακα, απλώς και μόνο γιατί ήταν Έλληνας: Απ' ότι γνωρίζω ως διοικητής της Λάρνακας κανένα πρόσωπο ονομαζόμενο

Πολλοί από τους ενδιαφερόμετους, αλλά ειδικά υπεσχημένοι να τηλεγραφηθούν στο Λευκωσίαν τα θέματα, φθάνει μόνον να διαλυθώ ο λαός εν ησυχία. Η Επιτροπή υποαρχιεπισκόπου τούτου κατήλθε και αναγγέλλουσα την υπόθεσιν του Διοικητού παρεκάλει πάντας ν' ἀπελθούσιν εις τὴν ἑσπέραν, εἰς τὴν ἑσπέραν πέρασα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξηκολούθησαν ὑπὲρ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείας ἡκτωρίας καὶ ἐρόνικας. Κατὰ οἱ τῦραννοι, κατὰ οἱ βάρβαροι. Μετὰ παρελθούσιν ἡμέρας ὡρας ἀπεστάλη ἐν μέσους τῆς Α. Ἐξουχότητος τοῦ Ἀντιπροσώπου τῶν μεγάλων Ἀρμοστῶν Κύπρου τὸ ἐξῆς τηλεγράφημα, ὅπου εὐρησθήθη ὁ Διοικητὴς τῶν ἡμῶν ν' ἀποστελῆ εἰς τὸ Ἀναγκαστήριον «Ὁ Κετιεύς» ὅπως ἴδωσιν αὐτὸ ἅπαντας. Χρὴς εἶδον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ ὠμίλησα μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς υποθέσεως Ἀρμοστώτου. Σήμερον δὲ ἀπέστειλα ἐπιτετραμένον, ὅπως ἐξετάσῃ τὴν υπόθεσιν. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ τηλεγραφήματος τούτου ἀπαύτως ἀπεχώρησα, ἐπιβίοντες ὅτι ἰκανοποίησις δοθήσεται τοῖς ἐξυβρισθεῖσιν, ἀλλ' ἡ ἀγορὰ ἔμεινε κεκλεισμένη καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν.

Ἡμεῖς διηγοῦμεθα τὰ γεγονότα, οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῶν ἴδιαν κρίσιν φέροντες. Ἀλλ' ὅπως διαφωτισθῶμεν τοὺς Κυβερνώτας περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ πράγματος, θεωροῦμεν καθήκον ἡμῶν νὰ εἰπωμεν σήμερον ὀλίγα τινὰ, σχετικὰ τῇ ὑπὸ τοῦ λαοῦ βανδαλικῆ ἐπικληθείσῃ πράξει τῆς Διοικήσεως Ἀρμοστώτου. Ὁ πῶγων καὶ ἡ κόμη τῶν Ὀρθόδοξων ἱερῶν θεωροῦνται ἱερά καὶ ἡμῶν καὶ μόνον ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἀποκοπὴν αὐτῶν, ὅτε ἱερεὺς τῆς ὑποθέσεως ἐκκαυρήσῃ, ἢ ἄλλο τι σπουδαῖον παράπτωμα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς πολιτικῆς ἀσπιτρῆως τιμωρούμενον. Ἐάν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος δύο ἱερεῖς ἦσαν ἀληθῶς ἄξιοι τιμωρίας, ἐνῶ ὡς ἐπιληροφρηθῆμεν, μικρὸν τι λάθος ἀμφοτέροι ἐπράξον, ἢ Διοικητὴς ὠφείλει ν' ἀποστελῆ αὐτοὺς εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, ὅστις καθαιρῶν αὐτοὺς νὰ παραδώσῃ κατόπιν εἰς τὴν πολιτείαν. Περὶ τούτου ὑπάρχουσι Σουλτανικὰ φερμάνια καὶ διατάξεις, ἀπερὸ οὐδεὶς τὴν Ἀνατολίαν οἰκῶν ἔξενος ἀγνοεῖ. Ἀλλ' ἡ Διοίκησις τῆς Ἀρμοστώτου μὴ σκεφθεῖσα, οὐδὲ γνωρίζουσα, φέρεται, τὰς συνήθειας προεβῆ τὴν ἀτοπον ταύτην πράξιν, καθαιρέσασα δύο ἱερεῖς, οἵτινες ἀν δὲν ἀποθάνουσιν ὑπὸ λύπης, οὐδέποτε ὅμως θὰ παρουσιασθῶσι τοιοῦτον ἔχοντες πρόσωπον πρὸς τὰ πνευματικὰ τῶν ἡμῶν. ἢ θὰ τολμήσῃσι νὰ ἐργουρῶσιναι καὶ ἢ δὲ πληροσοφούμεθα ὁ εἰς εἶναι δυστυχῶς γνηράλος καὶ ὁ λευκὸς πῶγων τοῦ οὐδέποτε πλέον Ὁ' ἀναφανῆ ἐπὶ τοῦ ἐρρυτιδωμένου προσώπου τοῦ

Θεοχάρης Μιτοή δεν εκλέγηκε ποτέ σε δημόσιο σώμα και βεβαίως ποτέ δεν απερρίφθη "επειδή ήταν Έλληνας".

11. Ο Αρχιεπίσκοπος και οι Επίσκοποι διατάσσονται να γράφουν στην τουρκική: Απ' ότι γνωρίζω τέτοια διαταγή ποτέ δεν δόθηκε και σίγουρα δεν επισημάνθηκε από τον Επίσκοπο Κιτίου ή τον Αρχιμανδρίτη του, οι οποίοι πραγματοποιούν την αλληλογραφία τους μαζί μου πάντοτε στην ελληνική.

12. "Απαγόρευση της εισαγωγής ελληνικών εφημερίδων στην Κύπρο": Λανθασμένο. Με κάθε ατμόπλοιο συνηθίζεται να καταφθάνουν από την Αλεξάνδρεια και την Κωνσταντινούπολη κλπ δέματα ελληνικών εφημερίδων.

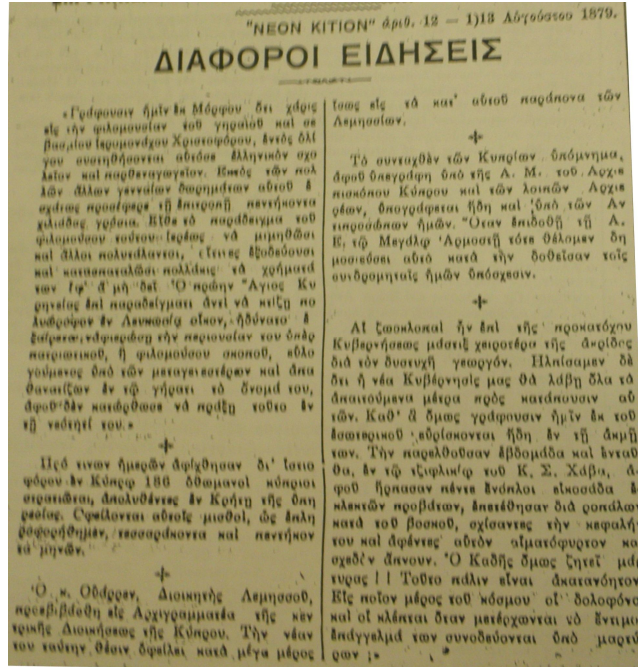
13. Ο κ. Παλαιολόγος γράφει ότι "η φτωχή χώρα μας είναι περισσότερο καταστρεμμένο κράτος από ότι προ της απ' ευθείας τουρκικής διακυβέρνησης". Μέχρι στιγμής δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, εκτός μεταξύ των ιερωμένων της ελληνικής Εκκλησίας και μερικών πλουσίων, οι οποίοι διά της αδυναμίας της τουρκικής Κυβέρνησης τους επιτρεπόταν για πολλά χρόνια στο παρελθόν να μη πληρώνουν τους φόρους τους, και ίσως, και οι ξένοι Πρόξενοι σε μια λέξη εκείνοι που κέρδιζαν άδικα από την αδύνατη εφαρμογή του νόμου, ο λαός θεώρησε την άφιξη μας εδώ σαν ευσπλαχνία του θεού και σαν θαύμα. Οι αγρότες όλοι διαβεβαιώνουν ότι αν δεν ερχόμαστε θα ήσαν υποχρεωμένοι αυτό το χρόνο να εγκαταλείψουν τη νήσο. Εχω αναμιχθεί με πολλές τάξεις στην πόλη και την ύπαιθρο και εκτός εκείνων που προηγουμένως ανέφερα, δεν άκουσα τίποτε άλλο, παρά ευχαριστίες, για την έλευση μας. Οι αγρότες διαβεβαιώνουν ότι "τώρα μπορούν να ταξιδεύσουν από το ένα μέρος στο άλλο για να πωλήσουν την παραγωγή τους".

Προηγουμένως συχνά ληστεύονταν και είχαν πολύ μικρή ελπίδα να ικανοποιηθούν. Μεταξύ της τάξης των εμπόρων, ο κύριος φόβος τους είναι ότι δυνατό να παραδώσουμε το νησί και αυτή η αβεβαιότητα τους εμποδίζει από του να επενδύσουν στον τόπο, όπως θα έπρατταν σε αντίθετη περίπτωση και αν επιβεβαιωνόταν η κατοχή μας, η επιστροφή κυπρίων από την Ευρώπη θα αυξηθεί.

14. "Αγρότες χειροπεδώνονται χωρίς την παραμικρή αιτία": Κανένα πρόσωπο στη Λάρνακα δεν χειροπεδώθηκε ή ακόμη σιδηροδέθηκε χωρίς να έχει καταδικασθεί παρά μόνο σε περιπτώσεις άγριων εγκλημάτων. Τρεις περιπτώσεις αφορούν εξ' ολοκλήρου μαλτέζους.

15. "Ενας Έλληνας κύριος καταδικάστηκε σε πρόστιμο 25 λιρών και φυλακίστηκε γιατί είπε ότι η θέση των Ελλήνων της Κύπρου έχει χειροτερεύσει από την άφιξη μας: Τίποτε τέτοιου είδους δεν συνέβη στη Λάρνακα και πιστεύω αν συνέβαινε αλλού θα το πληροφορούμουν.

16. "Βία και εγκλήματα που πραγματοποιούνται από τους Τούρκους παραμένουν ατιμώρητα. Το παραμικρό παράπτωμα χριστιανού τιμωρείται με βαρεία πρόστιμα και φυλάκιση": Καμμιά διαφορά δεν υπάρχει αναφορικά με τη φυλή στην εφαρμογή της δικαιοσύνης. Ούτε ηγέρθη ποτέ το θέμα της θρησκείας. Όπως τα ρούχα και τα πρόσωπα των Τούρκων και των Χριστιανών διαφέρουν πολύ λίγο μεταξύ τους, στις περισσότερες περιπτώσεις το δικαστήριο δεν γνώριζε ποιος ήταν ο άνθρωπος (που δικαζόταν).

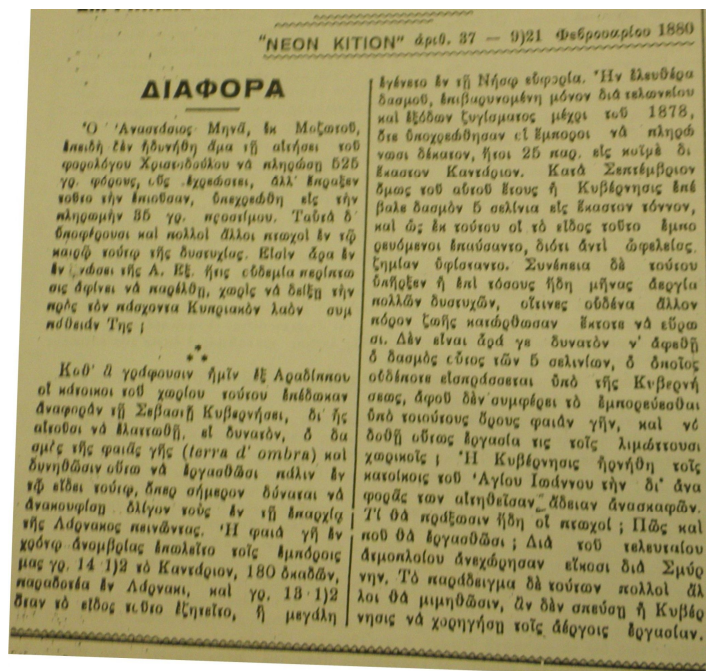

Αναδημοσίευση από ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (28 4 934)

17. "Οι δασμοί έχουν αυξηθεί και έχουν οδηγήσει σε γενική καταπίεση του εμπορίου". Ολοι οι δασμοί για τις εξαγωγές και εισαγωγές έχουν καταργηθεί από την άφιξη μας. αλλοι έχουν περιορισθεί. Τα ποσά των δασμών να δείξουν πόσο λανθασμένη είναι η διαβεβαίωση ότι έχουμε προκαλέσει "γενική καταπίεση του εμπορίου".

18. "Όλοι οι ραγιάδες υποχρεώθηκαν να πληρώσουν δύο φορές το φόρο αδείας": Δεν υπάρχει γενικός φόρος αδείας για τους ραγιάδες (α;) και σίγουρα κανένας φόρος δεν συγκεντρώθηκε δυο φορές. Η δεύτερη συλλογή των Βεργί, ο φόρος για τα πρόβατα κλπ που έγινε από τους Τούρκους σαν υποχρεωτικό δάνειο πολέμου, έχει επιστραφεί από την άφιξη μας.

Με μια λέξη δεν μπορώ να εντοπίσω οποιαδήποτε ύπαρξη αληθείας ή γεγονότα για οποιαδήποτε από τις ανωτέρω διαβεβαιώσεις όπως παρουσιάστηκαν στη έκθεση των " Τάϊμς" για την ομιλία του Σερ Δίλκε στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 24 Μαρτίου, 1879.

Αναδημοσίευση από την εφημερίδα ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (19 1 1935)